

Juridiska fakultetskansliet

Justitiedepartementet

Remiss: Ändringar i regelverket om överlämnande enligt en europeisk och nordisk arresteringsorder (Ds 2023:1)

Juridiska fakultetsnämndens synpunkter

Inledning

Utredningens huvuduppgift i aktuellt betänkande var att föreslå ändringar i, eller med andra ord sagt uppdatera, det gällande regelverket för överlämnande enligt en europeisk och nordisk arresteringsorder. Den europeiska arresteringsordern har gällt i 20 år och EU-domstolen har under denna tid i ett flertal avgöranden tolkat det EU-rättsliga regelverket. Dessa tolkningar preciserar innehållet i den europeiska arresteringsordern och gäller även vid den nationella tillämpningen. Det kan också noteras att EU-kommissionen har ifrågasatt Sveriges genomförande av rambeslutet gällande vissa artiklar i en s.k. formell underrättelse av den 18 februari 2021, vilket givetvis understryker behovet av uppdatering.¹

Fakultetsnämndens synpunkter fokuserar på vissa huvuddelar i förslaget som redovisas i det följande.

Allmänna synpunkter gällande förslaget

Uppdateringen för att följa EU-domstolens praxis

Utredningens allmänna utgångspunkt är att den svenska lagstiftningen som implementerar den europeiska arresteringsordern behöver ses över, eftersom EU-domstolens praxis har utvecklat instrumentet. Fakultetsnämnden ser positivt på detta och anser att de föreslagna lagändringarna bra överensstämmer med utvecklingen av den europeiska arresteringsordern. Eftersom den nordiska arresteringsordern till stor grad bygger på den europeiska, är det också logiskt att ändringar som görs gällande den europeiska

¹ Ju2021/00851. Den europeiska arresteringsordern har också genomgått en uppdatering när det gäller handboken och är således under kontinuerlig uppdatering, se t.ex. <https://www.improveaw.eu/> (senast besökt 1 mars 2023).

arresteringsordern även speglas i den nordiska. De huvudsakligen relevanta reglerna är lagen 2003:1156 om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder och lagen 2011:1165 om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder.

Uppdatering av de relevanta reglerna är som begynnelsepunkt eftersträvat och detta leder till att fakultetsnämnden ställer sig positiv till utgångspunkten för hela utredningen.

Den europeiska arresteringsordern

De mest centrala ändringarna gällande lagstiftningen som implementerar den europeiska arresteringsordern gäller struktureringen av de så kallade vägrandegrunderna. Flera av dessa har, när den svenska implementeringen gjordes år 2003, implementerats som obligatoriska,² detta oavsett att de var (och är) fakultativa i själva EU-rättsliga rambeslutet. EU-domstolen har i sin praxis, speciellt under senare år (som även refereras i utredningen)³ poängterat att medlemsstaterna ska möjliggöra ett tolkningsutrymme när beslut tas om en europeisk arresteringsorder av domstolen (eller andra nationella aktörer). Även Kommissionen har påpekat att den svenska implementeringen inte alltid är helt överens med EU-domstolens tolkningar av relevanta bestämmelser.⁴ Att domstolarna har ett tolkningsutrymme anser fakultetsnämnden som positivt, eftersom reglerna är författade så enligt den europeiska arresteringsordern och genom att göra vägrandegrunderna fakultativa harmonierar den svenska regleringen bättre med den EU-rättsliga regleringen.

Den nuvarande regleringen om särbehandlingen av svenska medborgare, som återfinns i 2 kap. 6 § och 3 kap. 2 § i nuvarande lagstiftning, anses inte överensstamma med principen om likabehandling. I utredningen motiveras en ändring i rättsläget bland annat också genom den utveckling av EU-domstolens praxis som berör artiklarna 4.6 och 5.3 i den europeiska arresteringsordern. Det är även positivt att utredningen uppmärksammar principen om konform tolkning, och att det uppmärksammas att tolkning inte i sig kan säkerställa tillämpning av de nuvarande svenska bestämmelserna i överensstämmelse med artiklarna 4.6 och 5.3 i rambeslutet och andra delar av unionsrätten (speciellt artikel 18 EUF). Även på denna punkt instämmer fakultetsnämnden med det som föreslås i utredningen och nämnden anser ytterligare att det är positivt att samma skydd gäller för unionsmedborgare.

Utredningen har gjort en balanserad bedömning gällande om ändringarna som relaterar till utvecklingen av EU-domstolens praxis i förhållande till artiklarna 4.6 och 5.3 även ska åter-spegla lagen som reglerar verkställighet av frihetsberövande påföljder (baserat på ett rambeslut som bygger på principen om ömsesidigt erkännande⁵). Eftersom syftet med denna senare lag är att underlätta den dömdes återanpassning till ett laglydigt leverne efter

² Detta har kommenterats på tidigare, se t.ex. Suominen, The principle of mutual recognition in cooperation in criminal matters, Intersentia 2011 s. 304–307.

³ Bland annat Popławski I, C-579/15, Dworzecki, C-108/16, X, C-665/20 PPU, IB., C 306/09, Sut, C-514/17, Pisciotti, C-191/16 och i förhållande till grundläggande rättigheter och förbudet mot tortyr Aranyosi och Caldărăru, C-404/15 och C-659/15 PPU. Rättspraxisen är kommenterad i utredningen och kopplingar görs där till relevanta bestämmelser.

⁴ Ju2021/00851.

⁵ Lag (2015:96) om erkännande och verkställighet av frihetsberövande påföljder inom Europeiska unionen.

att hen avtjänat sitt straff, verkar det inte rimligt att ändra bestämmelserna så långtgående, eftersom detta riskerar att äventyra en enhetlig tillämpning av den europeiska arresteringsordern. Fakultetsnämnden instämmer således med utredningen i denna sak.

Vidare kan noteras att det i utredningen föreslås att det inte bör vara möjligt att besluta enligt 6 kap. 1 § tredje stycket europeiska arresteringsorderlagen om tillfälligt överlämnande om det tidigare konstaterats att en verkställighet av rättsens beslut om överlämnande bör skjutas upp på grund av starka humanitära skäl. Detta styrker logiken i användandet av regleringen och det anser fakultetsnämnden är positivt.

Det kan noteras att det kunde varit en idé att numrera om kapitlen i europeiska arresteringsorderlagen, eftersom det tredje kapitlet i lagen nu upphävs. Detta är dock något mer av en stilfråga, och påverkar inte innehållet i regleringen.

Den nordiska arresteringsordern

Eftersom den nordiska arresteringsordern bygger på den europeiska arresteringsordern och systemen är väldigt lika, är det en fördel att även detta regelverk ändras och uppdateras i enlighet med de ändringar som görs i regelverket gällande den europeiska arresteringsordern. Detta förbättrar systematiken och ökar koherensen mellan de olika regelverken och fakultetsnämnden anser att detta är positivt.

Övriga kommentarer på utredningens förslag

Fakultetsnämnden delar utredningens uppfattning att regelverket behöver uppdateras för att bättre stämma överens med gällande EU-rätt. Det framstår också som de förslag som görs i utredningen är balanserade och motiverade. Att följa EU-domstolens praxis i förhållande till den europeiska arresteringsordern är inte bara önskvärt men förutsätts även som en följd av EU-rättens primära karaktär.

Fakultetsnämnden anser sammanfattningsvis att det finns övervägande skäl att företa de ändringar som är föreslagna i utredningen. Det anses positivt att utredningen innehåller väl övervägda och systematiska förändringar.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Jessika van der Sluijs. Yttrandet har beretts av docent, universitetslektor Annika Suominen. Föredragande har varit Sandra Persson. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Jessika van der Sluijs

Sandra Persson